

Mýty globalizace

Ještě nikdy se v historii lidstvo nemohlo těšit tak vysoké životní úrovni jako dnes. Taktéž nebyl svět ještě nikdy propojen spleť dopravních spojů, ekonomických vztahů a informačních cest tak globálně. Jak spolu tyto dva jevy souvisí? Ani jeden by nikdy nedosáhl tak vysokých hodnot bez určité míry ekonomické svobody. Pokud globalizaci nadefinujeme jako odstraňování překážek mezinárodního obchodu, zjišťujeme, že jde pouze o aplikaci oné ekonomické svobody. Stejně jako na tržnici na návsí si lidé kupují zboží, které chtějí a mají na ně prostředky, a prodavači se jej za nabídnuté peníze ochotně vzdávají, tak i globální trh funguje na základě dobrovolné směny. Zkusme nyní tento poznatek dovést do extrému a představit si, jak, zbaveni možnosti směňovat s ostatními, pěstujeme vlastní pšenici, pečeme chleba v improvizované peci, hloubíme studnu. Nyní to dejme do kontrastu s prostým a v našem životě běžným příchodem do obchodu s regály plnými čerstvého pečiva mnoha druhů na výběr. Na výrobě každého rohlíku z regálu se podílely tisíce a miliony lidí. Nejen přímo pekaři a pěstitelé obilí, ale také třeba krejčí, kteří způsobí, že pekař si nemusí šít oblečení a může se plně věnovat výrobě chleba. Pojdme se nyní podívat na pár mýtů kolujících ohledně globalizace a uvést je na pravou míru.

Mýtus #1: „Lidé rozvojových zemí pracující v továrnách nadnárodních společností jsou vykořisťováni.“

Slýcháme zprávy o otřesných podmínkách, mizerném platu či dětské práci. Oni si však své zaměstnání zvolili z vlastní vůle, což značí, že oproti jejich původnímu způsobu obživy jde o zlepšení. Lidé neradi chudnou dobrovolně. Na druhou stranu nemohou nikdy zbohatnout bez svobody konání, bez tržního mechanismu, který prostřednictvím cen rozdělí vzácné zdroje podle jejich preferencí. Globalizace pouze zvyšuje množství lidí, se kterými můžeme obchodovat, otevírá nové možnosti, kterých můžeme nebo nemusíme využít.

Mýtus #2: „Globalizace ničí světovou rozmanitost.“

Fakt, že síť restaurací McDonald's je rozprostřena po celé zeměkouli, v žádném případě neznamená nějaké ohrožení diverzity. Můžeme zajít do asijského bistra, mexické či italské restaurace, vychutnat si speciality z celého světa nebo zapadnout typicky české hospody. I díky globalizaci jsou pryč doby, kdy naši předkové znali jen jáhlovou kaši. Pro příklady se však nemusíme ponořovat tak hluboko do historie. Stačí si vzpomenout na dobu, kdy naši státní hranici lemoval ostnatý drát, na fronty na banány a kyselé mandarinky z Kuby. Globalizace není jen o tom, že můžeme snadněji cestovat do světa, ale i o tom, že svět snadněji cestuje k nám. Rozmanitost tedy ohrožena není, ale naopak se zvyšuje možnost okusit zboží z celého světa. Navíc přichází pozitivní efekt výběru toho nejlepšího ze všemožných kultur.

Mýtus #3: „Zahraniční firmy jsou nekalou konkurencí pro domácí podnikatele.“

Pokud mají stejné podmínky, nemůže být o nekalé konkurenci řeč. V případě, že dokáží vyrábět levněji a efektivněji, taktéž nejde o neférovou soutěž. Prostě jsou lepší. Ano, domácí podnikatelé přijdou o své živobytí, ale v důsledku jejich nahrazení větší efektivitou se uvolní obrovské množství prostředků (finanční i lidský kapitál) připravených uspokojovat úplně nové lidské potřeby. Nové firmy tedy přináší vyšší míru dělby práce.

Mýtus #4: „Nadnárodní korporace disponují nedemokratickou mocí.“

Jsou přece stejně jako nenadnárodní firmy podřízeny zákonům země, kde podnikají. V tomto smyslu je jediný rozdíl v tom, že nespádají pod dikci vlády pouze jednoho státu. Tato firma má však výhodu v tom, že může rychle přesunout část své výroby do jiného státu, kde má vybudované nějaké zázemí. Takto může unikat před nesmyslnými opatřeními typu minimální mzda či bezpečnostní předpisy, což ještě víc zvýší její efektivitu.

Globalizace versus centralizace

V posledně popsaném mýtu se skrývá jedna hrozba. Protože globalizace je nejen díky rozvoji dopravy také o jednoduchém přesunu zboží, osob a kapitálu a takto se lidem otevírá možnost vymanit se z určitých vládních rozhodnutí, vytvořili si politici vlastní protiváhu globalizace. Ano, řeč bude o politické centralizaci. Proč je stavím do protikladu, když jde vlastně o dva v jakémisi smyslu podobné celosvětové procesy? Ano, jsou to oba celosvětové procesy. Zde však veškerá podobnost končí. Prvním markantním rozdílem budiž fakt, že na trhu se člověk rozhoduje svobodně na základě vlastních preferencí. Schválně si spočítejte, kolikrát je v předchozím textu slovo „může“ v různých tvarech. V podobném textu o centralizaci by se se stejnou frekvencí vyskytovalo slovo „musí“. Musíme platit daně, platit clo, zajít na úřad pro povolení na to či ono. Dále při globalizaci nedochází ke koncentraci moci na jednom místě, člověk nepřichází o svou suverenitu, naopak jsme si již několikrát ukázali, že mu dává možnost volby a otevírá nové perspektivy, zostřuje se konkurence mezi subjekty na trhu. Naproti tomu centralizace byla politiky nastartována právě za účelem potlačení konkurence mezi státy, aby se nepřetahovaly o lidi s nabídkou kvalitnějších zákonů a mohly si schvalovat své regulace, směrnice a vyhlášky neomezeně, pěkně z centra. Centralizace sice formálně rozrušuje hranice mezi státy, avšak staví hranice kolem každého člověka zvlášť. Hranice z razítek, formulářů daňových přiznání, zákazů a žádostí o povolení.